

Sklop razprav: Knezoškof Jakob Maksimilijan Stepišnik (1815-1889)
Izvirni znanstveni članek (1.01)
BV 70 (2010) 1 25-35
UDK: 378.046.2:2:929Stepišnik J.M.
Prejeto: 03/10

Matjaž Ambrožič Stepišnikov teološki študij

Povzetek: Jakob Stepišnik je po maturi novembra 1830 odšel na celovški licej, kjer je dve leti posvetil študiju filozofije. Zaprošil je za sprejem v celovško bogoslovje, teološki študij pa je začel v začetku novembra 1832. Izjemno so ga zanimali predmeti v povezavi s Svetim pismom. Ker je bil premlad za duhovniško posvečenje, so ga predstojniki poslali v dunajski Avguštimej, kjer je bil od 26. septembra 1836 do 7. maja 1839. Študija cerkvene zgodovine in kanonskega prava se je na dunajski univerzi lotil nadvse resno. Mašniško posvečenje je prejel dne 2. avgusta 1838 v Št. Andražu, nato pa se je vrnil na Dunaj dokončat študije. Pri izdelavi inavguralne disertacije *De conversione Constantini Magni ad religionem christianam* je izpričal veliko marljivost pri študiju virov, pa tudi njihovo temeljito presojo in vrednotenje. Na dunajski univerzi je bil dne 29. aprila 1839 promoviran za doktorja teologije.

Ključne besede: Jakob Stepišnik, lavantinska škofija, Avguštimej, celovško bogoslovje

Abstract: **Theological Studies of Jakob Stepišnik**

After finishing his secondary education in 1830, he studied philosophy for two years at the Philosophy and Theology School (Lyzeum) in Celovec (Klagenfurt). He asked to be admitted to the seminary and started his theological studies in the beginning of November 1832. He was especially interested in the subjects connected to the Bible. Since he was too young to be ordained, his superiors sent him to the Augustineum in Vienna where he stayed from 26 September 1836 to 7 May 1839. He dedicated himself to the studies of church history and canon law at the University of Vienna. He was ordained at Št. Andraž (St. Andrä) on 2 August 1838 and then returned to Vienna to complete his studies. In his inaugural dissertation entitled *De conversione Constantini Magni ad religionem christianam* he showed much diligence in studying the sources as well as a thorough assessment and evaluation thereof. On 29 April 1839 he received a doctorate in theology at the University of Vienna.

Key words: Jakob Stepišnik, diocese of Lavant, Augustineum, Celovec (Klagenfurt) seminary

1. Ljudska šola in gimnazija

Najprej posvetimo nekaj besed šolanju lavantinskega knezoškofa dr. Jakoba (Ignacija)¹ Maksimilijana Stepišnika. Ljudsko šolo je obiskoval v Celju v letih

¹ Škof Stepišnik je bil krščen na rojstni dan, 22. julija 1815, v celjski opatijski cerkvi sv. Danijela na ime Jakob Ignacij. V dokumentih se pozneje imenuje le z imenom Jakob. Šele kot škof je dodal ime Maksimilijan kot spomin na slavnega svetnika Maksimilijana Celjskega.

1821–1825. Na celjski gimnaziji je bil v letih 1825–1830 izvrsten dijak – vedno med tremi najboljšimi, ki so prejeli nagrade. Ohranjena spričevala iz gimnazijskih let izpričujejo, da je imel le najboljše ocene. Užival je štipendijo ustanove Zaharija Winterja pl. Wintershofna (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Gimnazijska spričevala).

Stepišnik je po maturi v začetku novembra 1830 odšel na celovški licej. Prvi dve leti je posvetil študiju filozofije. V šolskem letu 1831/1832 je poslušal štiri predmete, iz katerih je imel same izvrstne ocene. Semestrski spričevali 1. letnika razodevata Stepišnikovo študijsko vnemo:

Lehrgegenstand	Fleiß im Besuche der Vorlesungen	Fortgang
Religionswissenschaft	Sehr fleißig	Erste Kl. mit Vorzug
Philosophie	Sehr fleißig	Erste Kl. mit Vorzug
Reine Elementar-Mathematik	Sehr fleißig	Erste Klasse mit Vorzug
Lateinsche Philologie	Sehr fleißig	Erste Klasse mit Vorzug

Poučevali so ga profesorji: Vincenc Tschernigg (verouk), Ferdinand Steinringer (filozofija), Matija Achazel [Ahacel] (matematika) in Konrad Althere (latinščina). Direktor filozofskih študijev je bil Peter von Burlo (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Semestral-Zeugniß, št. 40, 9. 3. 1831).

V šolskem letu 1831/1832 je v Gradcu dokončal 2. letnik filozofskih študijev. Imatrikulacijo na graško Karel-Francevo univerzo mu je dne 2. decembra 1831 potrdil rektor univerze Simon de Pretis (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Rektorat, 2. 12. 1831). Imel je naslednje predmete in ocene:

Lehrgegenstand	Fleiß im Besuche der Vorlesungen	Fortgang
Religionswissenschaft	Sehr fleißig	Die Vorzugsklasse
Philosophie	Sehr fleißig	Die Vorzugsklasse
Physik	Sehr fleißig	Die erste Klasse mit Vorzug
Lateinsche Philologie	Sehr fleißig	Die Vorzugsklasse

Poučevali so ga profesorji: Conrad Widerhofer (verouk), J. K. Likawetz (filozofija), Ferdinand Heßler (fizika) in Albert von Muchar (latinščina). Direktor filozofskih študijev je bil R. Appeltauer (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Semestral-Zeugniß, št. 132, 3. 8. 1832).

Kot študent 1. letnika filozofskih študijev je Stepišnik že na prvih javnih semestralnih izpitih dobil izvrstno oceno »mit Vorzug« (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Studien-Zeugniß, št. 40, 5. 8. 1931). Tudi v Gradcu je imel odlične ocene (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Studien-Zeugniß, št. 76, 26. 7. 1832). Filozofske študije je torej opravil z veliko vnemo in izvrstnim uspehom, s tem pa se je odlikoval že kot gimnazijec.

2. Teološki študij v Celovcu

Morda bi se kdo vprašal, zakaj Stepišnik teološkega študija ni nadaljeval v Gradcu, Mampak v Celovcu. Potreben je kratek pogled v takratne razmere. Lavantinska

škofija je leta 1786 s pridobitvijo velikovškega okrožja na Koroškem in celjskega okrožja na Spodnjem Štajerskem doživela pomembno širitev, zato so se povečale tudi potrebe bo duhovščini. Z dvornim dekretom ji je bilo dne 27. februarja 1786 za potrebe prihodnje duhovniške hiše – semenišča – prepuščeno samostansko poslopje ukinjenega samostana dominikank pri loretski Materi Božji v Št. Andražu. Seveda so morali v tistem času tudi lavantinski bogoslovci odhajati v graško generalno semenišče, ki pa ni ustrezalo pričakovanjem, zato ga je novi cesar Leopold II. kmalu po prevzemu oblasti ukinil in vrnil nanj prepisano premoženje škofijskih semenišč. Lavantinska škofija je tako morala svoje bogoslovce vzgajati in izobraževati drugod.

V letu 1800 je bilo z odobritvijo cesarja Franca I. v Celovcu ponovno ustanovljeno škofijsko duhovniško semenišče. Pouk se je začel v šolskem letu 1801/1802. V semenišče so prišli tudi nekateri lavantinski bogoslovci; to je bilo zanje dokaj ugodno, še bolj pa za njihovega škofa, ki jih je imel tako laže na očeh.

Naslednja izboljšava pri oblikovanju lavantinskih bogoslovcev se je zgodila leta 1802, ko so nekateri bogoslovci s štipendijami prišli v Gradec in so v letu 1806 postali gojenci tamkajšnjega semenišča, ki je bilo drugače namenjeno bogoslovcem graške in leobenske škofije.

V letu 1811 pa se je uveljavilo skupno semenišče za bogoslovce krške – celovške in lavantinske škofije v Celovcu. Za lavantinsko škofijo je bilo določenih šestdeset mest za bogoslovce, od katerih je bilo deset eksternistov, ki so študirali s štipendijami verskega sklada. Vodstvo semenišča so sestavljali: ravnatelj in podravnatelj iz krške in spiritual iz lavantinske škofije.

Glede ustanovitve lastnega semenišča v Št. Andražu so prenehale vse razprave zaradi pogajanj o nameravani predstavitvi škofijskega sedeža, saj naj bi na novem mestu škofija dobila tudi novo semenišče. Prej omenjeni nekdanji samostan dominikank je zaradi slabega stanja, saj se je podiral, škofija prodala že leta 1812.

Zaradi vsega naštetega se je ustanovitev lastnega semenišča pomaknila v poznejše čase. Že knezoškof Franc Ksaverij Kutnar (1843–1846) je načrtoval, da bi se v Št. Andraž preselil vsaj 4. letnik, ker bi tako prihodnje dušne pastirje škof pobljže spoznal in bi asistrali v stolnici ob slovesnejših praznikih. Glavni škofov namen je bil, da bi dal vzgoji bogoslovcev praktično smer. Žal ga je pri načrtih zalotila smrt (Hribovšek 1894, 775–776). Šele pod njegovim naslednikom, blaženim škofom Antonom Martinom Slomškom (1846–1862), so se Kutnarjevi načrti uresničili. Leta 1850 je bil 4. letnik prestavljen v Št. Andraž (Kovačič 1928, 372).

Zaradi naštetih dejstev se je Stepišnik obrnil za sprejem v celovško bogoslovje na lavantinski ordinariat dne 6. avgusta 1832. Lavantinski konzistorij je bil upravičeno vesel njegove odločitve. Dne 14. avgusta je direktor konzistorija, Friderik Fridrich, »absolviranemu fiziku« v Celje sporočil, da je sprejet za »bogoslovnega gojenca« lavantinske škofije. Pohvalil je njegovo dotedanje moralno neoporečno življenje in končne ocene. Gubernij mu je zagotovil znesek za vzdrževanje v celovškem bogoslovnem semenišču, saj je o njem prejel same pohvalne informacije. Fridrich mu je naročil, naj se do 3. oktobra osebno zgłosi pri Direkciji teoloških študijev in v semenišču. Na srce mu je položil, naj ob začetku teološkega študija tudi natančno izpolnjuje semeniška pravila ter naj bo vdan in pokoren semeniškim predstojnikom (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Konzistorij, št. 1082, 14. 8. 1832).

Teološke študije je začel v začetku novembra 1832. Rektor celovškega liceja, Joseph Martin Koben, je 3. decembra 1832 prvoletniku Stepišniku izdal potrdilo o imatriku-

laciji na teoloških študijih – Teološki fakulteti (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Rektorat, 3. 12. 1832). Študij teologije je v tistem času tudi v Celovcu, podobno kakor v Ljubljani, potekal na tamkajšnjem liceju.

Tudi na teologiji je Stepišnik dobival same najboljše ocene, in to brez izjeme! Kot študent 1. letnika je dne 2. marca 1833 pri prof. dr. Franzu Fritzu z izvrstno oceno – »primam eminentem« – opravil prvi izpit iz biblične arheologije (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Lecturis salutem, št. 28, 2. 4. 1833). Druge izpite je opravljal po dinamiki, ki jo nakazuje objavljeni predmetnik.

Naj omenimo, da je Stepišnik veliko časa posvetil tudi izbirnemu (neobveznemu) študiju orientalskih jezikov (sirščina, kaldejščina in arabščina), ki jih je študiral v prvih treh letnikih. Prav tako ga je zanimal dodatni študij novozavezne eksegeze. Splošno vzgojeslovje je v 2. letniku študiral pri prof. Vincencu Tscherniggu na filozofskih študijih, katerih direktor je bil Peter von Burlo (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Studien-Zeugniß, št. 29, 7. 7. 1834). Tam je v 4. letniku študiral tudi kmetijstvo (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Studien-Zeugniß, št. 28, 15. 7. 1836), ki je bilo tedaj neke vrste »obvezni izbirni predmet«. Predavanja iz katehetike in pedagogike je poslušal pri prof. Johannu Wizelingu na celovski Normalni glavni šoli (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Zeugniß, št. 29, 4. 7. 1836).

Iz ohranjenih spričeval je mogoče rekonstruirati študijski predmetnik celovških teoloških študijev, po katerem je Stepišnik študiral, prav tako pa so znana tudi imena njegovih profesorjev.

1. letnik 1832/33:

- cerkvena zgodovina; prof. Ludovik Heber (profesor cerkvene zgodovine in kantskega prava);
- biblična arheologija; prof. Franz Fritz (profesor starozaveznih študijev);
- hebrejščina; prof. Franz Fritz;
- eksegeza Stare zaveze; prof. Franz Fritz;
- uvod v knjige Stare zaveze; prof. Franz Fritz;
- sirščina in kaldejščina; prof. Franz Fritz.

2. letnik 1833/34:

- cerkveno pravo; prof. Ludovik Heber;
- biblična hermenevtika; prof. Bernard Smolnikar (profesor novozaveznih študijev);
- grščina; prof. Bernard Smolnikar;
- eksegeza Nove zaveze; prof. Bernard Smolnikar;
- uvod v knjige Nove zaveze; prof. Bernard Smolnikar;
- višja eksegeza Nove zaveze; prof. Bernard Smolnikar;
- *arabščina, sirščina in kaldejščina; prof. Franz Fritz;*²
- *splošno vzgojeslovje; prof. Vincenc Tschernigg.*

3. letnik 1834/35:

- dogmatika; prof. Aloys Horn (profesor dogmatične teologije);
- krščanska etika (moralka); prof. Berthold Urschitz (profesor moralne teologije);
- *arabščina, sirščina in kaldejščina; prof. Franz Fritz.*

² V kurzivu so izpisana izbirna predavanja.

4. letnik 1835/36:

- pastoralna teologija; prof. Norbert Heilmann (profesor pastoralne teologije);
- katehetika; prof. Johann Wizeling (učitelj katehetike in pedagogike na filozofskih študijih);
- pedagogika; prof. Johann Wizeling;
- *kmetijstvo; prof. Matija Achazel (začasni profesor kmetijstva).*

Zgradbo predmetnika potrjuje tudi Stepišnikovo končno spričevalo – absolutorij, vendar pa v njem niso vpisani pri 2. letniku splošno vzgojeslovje in orientalski jeziki, pri 3. letniku orientalski jeziki in pri 4. letniku kmetijstvo (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Absolutorij, št. 16, 27. 2. 1845). Omenjene predmete je Stepišnik poslušal in iz njih delal izpite, kakor potrjujejo prej omenjena semestrski spričevala.

Anno 1833	Semestri primo	Semestri secundo
– Ex historia ecclesiastica	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
– Arhaeologia biblica	Primam cum eminentia	-----
– Lingua hebraica	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
– Exegesi Vet. Foed.	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
– Introductione in lib. V. F.	-----	Primam cum eminentia
– Dialect. orientalibus	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
Anno 1834		
– Iure ecclesiastico	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
– Hermeneutica biblica	Primam cum eminentia	-----
– Lingua graeca	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
– Exegesi Nov. Foed.	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
– Introductione in lib. N. F.	-----	Primam cum eminentia
– Exegesi sublim. N. F.	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
Anno 1835		
– Theologia dogmatica	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
– Theologia morali	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
Anno 1836		
– Theologia pastorali	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
– Catechetica	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia
– Pedagogica	Primam cum eminentia	Primam cum eminentia

V tistem času je bil v Celovcu direktor teoloških študijev stari prof. Joseph Martin Koben. Naj omenim, da je bil v Ljubljani predavatelj starozaveznih študijev že ob obnovitvi teoloških študijev dne 1. novembra 1791.³ Tam je bil tudi član študijskega konsesa (NŠAL 32, š. 50, Koneses, 11. 3. 1798). Prof. Koben, ki je v Ljubljani supliral tudi cerkveno pravo, je leta 1798 izstopil iz tamkajšnje Teološke fakultete, čeprav je bil še marca imenovan za predstavnika teološkega profesorskega zbora na liceju (NŠAL 32,

³ Joseph Martin Koben je bil profesor orientalskih jezikov. Zasebna predavanja je imel v latinščini, drugače pa je bilo takrat v veljavi, da se je v skladu s šolskim načrtom pri javnih predavanjih uporabljala nemščina.

š. 50, Deželni urad, št. 1788, 24. 3. 1798). Dne 27. septembra istega leta je bil že imenovan za deželnoknežjega župnika v Štebnju na Koroškem (NŠAL 32, š. 50, Konses, 31. 10. 1798). Pozneje se je kot profesor ponovno »aktiviral« na celovškem liceju.

Naj kot odmev na Stepišnikov celovški teološki študij omenim še nekaj. Bogoslovca Stepišnika so morali izjemno zanimati predmeti v povezavi s Svetim pismom, zlasti orientalski jeziki. Slabo leto zatem, ko je prišel na Dunaj, mu je njegov nekdanji celovški profesor za svetopisemske študije Stare zaveze prof. Franz Fritz z veseljem sporočil, da mu je Študijska dvorna komisija že dne 3. junija 1837 odobrila nabavo nagradnih knjig⁴ z upanjem, da bo še naprej razvijal znanje orientalskih jezikov in jih nekoč uporabljal pri poučevanju (NŠAM, F 27, š. 3/11, Direktorat, št. 67, 16. 12. 1835). Podobno mnenje o njem je lavantinskemu ordinariatu isti profesor kot začasni direktor celovških teoloških študijev (za umrli prof. Kobenom) izrazil že v pismih, datiranih z 21. majem in s 3. avgustom 1837 (NŠAM, F 27, š. 3/12, Direktorat, št. 36, 3. 8. 1837). Lavantinski konzistorij je prof. Fritzu odgovoril, da je Stepišnik prav s tem namenom na Dunaju (NŠAM, F 27, š. 3/12, Konzistorij, št. 595, 27. 5. 1837). Zato so iz študijskega sklada Stepišniku za nakup knjig pri dunajskemu knjigarju Schmidu namenili 22 fl C.M.,⁵ ki ga je moral povratno potrditi z računom, poslanim na gubernij (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Fritz Stepišniku, 23. 9. 1837). Iz omenjenega je razvidno, da je Stepišnik za svoje izvrstno končno spričevalo prejel knjižno nagrado, kakor je bilo tedaj običajno za najbolj uspešne študente teologije.

V korak s teološkim študijem pa je šlo tudi Stepišnikovo duhovno oblikovanje v celovškem semenišču. Dne 1. avgusta 1833 je v šentandraški cerkvi loretske Matere Božje prejel tonzuro in štiri nižje kleriške redove (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Bestätigung, 3. 8. 1833). V tistem času je bil spiritual v celovškem bogoslovnem semenišču blaženi Anton Martin Slomšek, to je bilo v letih 1829–1838. Slomšek je z bogoslovci vsako jutro premišljeval, jih učil katehetiko in pedagogiko, obrede, moliti brevir, maševati, cerkveno petje, dela za šolo in vernike ... Prepričan, da je duhovnik uspešen pri dušnopastirskem delu le, če uči v ljudskem jeziku, je ob nedeljah in četrtnih v semenišču zbiral bogoslovce prostovoljce in jih vadal v slovenščini. Poučevanje in navajanje bogoslovcev na pesnikovanje je rodilo *Pesme za pokušino*. Med avtorji je bil tudi Jakob Stepišnik. Kot spiritual je Slomšek napravil – pretežno peš – troje dolgih potovanj, da je ohranjal stike s prijatelji in sodelavci. Med drugim je obiskal tudi Stepišnika.

3. Teološki študij na Dunaju

Ko je končal teološke študije na celovškem liceju, je bil premlad za prejem duhovniškega posvečenja, saj je bil namesto triindvajset star šele enaindvajset let. Predstojniki so se zato odločili, da ga pošljejo na podiplomski študij v dunajski Avguštiniej.⁶

⁴ Navadno so jih dobili tisti, ki so bili določeni, da študije nadaljujejo v dunajskem Avguštinieju.

⁵ Conventions-Münze.

⁶ C.-kr. zavod za višjo vzgojo svetnih duhovnikov Avguštiniej (Augustineum) na Dunaju je dne 18. novembra 1816 ustanovil cesar Franc I. na priporočilo tedanjega dvornega župnika Jakoba Frinta. Po njem so včasih zavod imenovali tudi Frintanej (Frintaneum). Svoje prostore je dobil v nekdanjem samostanu bosonogih avguštincev pri cerkvi sv. Avguština poleg cesarske palače. Tu je bil do leta 1915, ko se je preselil nasproti barnabitskemu kolegiju pri cerkvi sv. Mihaela. Zavod je bil po propadu monarhije ukinjen leta 1919. Približno vsak deseti gojenec je pozneje postal škof. V tem zavodu so študirali številni slovenski duhovniki.

V prošnji, datirani s 27. julijem 1836, je lavantinski knezoškof Ignaz Franz Zimmermann cesarju Ferdinandu I. omenil, kako so sošolci pri Stepišniku cenili njegovo moralno nepoprečno življenje in pobožno vedenje. Čeprav se je zavedal kandidatove nezadostne starosti, ga je prav zaradi talentiranosti, marljivosti in moralnosti, ki jo je do tedaj pokazal, cesarju priporočil za sprejem v zavod. Po njegovem mnenju je bilo pri Stepišniku utemeljeno upanje, da bi lahko postal zelo uporaben duhovnik. Zato mu je treba dati možnost, da se v teoloških znanostih še dodatno izobrazi. Tako bi najbolje izkoristil preostali čas do mašniškega posvečenja. K prošnji je priložil tudi prepis ocen vseh dotedanjih Stepišnikovih filozofskih in teoloških študijev, ki jih je z izvrstnim uspehom opravil v Gradcu in v Celovcu. Priložil je tudi krstni list (NŠAM, F 27, š. 3/12, Zimmermann Ferdinandu I., 27. 7. 1836). Isti dan je za sprejem zaprosil tudi direktorja Avguštineja opata dr. Josepha Pletza (NŠAM, F 27, š. 3/12, Zimmermann Pletzu, 27. 7. 1836).

Knezoškof je pri cesarju dosegel, da so Stepišnika, ki je do tedaj prejel le štiri nižje kleriške redove, sprejeli v zavod sv. Avguština za višjo izobrazbo svetnih duhovnikov na Dunaju (Kovačič 1928, 398).

Možnost, da postane gojenec Avguštineja, v katerem so se izobraževali le najbolj nadarjeni duhovniki monarhije, je pomenila prelomnico v njegovem teološkem izobraževanju, pa tudi življenju. Vabilo je dne 9. septembra 1836 na lavantinskega knezoškofa Zimmermanna naslovil višji predstojnik Avguštineja dr. Joseph Pletz in v njem sporočil, da je Stepišnika njegovo veličanstvo cesar Ferdinand I. z najvišjim sklepom dne 2. septembra 1836 blagovolilo sprejeti v omenjeni zavod (NŠAM, F 27, š. 3/11, Pletz Zimmermannu, 9. 9. 1836). Veselo novico je »absolviranemu teologu« Stepišniku v Celje poslal na znanje lavantinski konzistorialni svetnik dr. Simon Ladinig. Zaželel mu je, da bi se tudi v prihodnje izkazal s svojim študijem in vedênjem in tako upravičil pričakovanja zavoda, v katerega bo vstopil prihodnjo jesen. Zaželel mu je še srečo, hkrati pa mu naročil, naj dela čast škofiji (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Konzistorij, št. 1222, 14. 9. 1836). Za kritje prevoznih stroškov so mu namenili 60 fl M.M.⁷ Celjskega dekana je ordinariat zaprosil, da mu sporoči dan Stepišnikovega odhoda.

Stepišnik je iz Celja odšel na Dunaj dne 20. septembra (NŠAM, F 27, š. 3/ 11, Dekanijski urad Celje Ordinariatu, 22. 9. 1836). Najprej se je zataknilo pri financiranju obljubljenih potnine, saj mu ob vstopu v zavod denar še ni bil nakazan. Vzrok je bil verjetno v tem, da je bil pristojni škofijski ordinariat lavantinskega klerika na Koroškem, Stepišnik pa po rodu iz Celja na Štajerskem, zato so skušali čimprej najti rešitev, kateri od verskih skladov, koroški ali štajerski, naj bi kril stroške njegovega študija. Znano je bilo, da je z odločbo štajerskega gubernija z dne 15. julija 1836, št. 9348, Stepišnik dobil mizni naslov iz štajerskega verskega sklada (NŠAM, F 27, š. 3/12, Ordinariat, št. 1342, 12. 10. 1836). C.-kr. ilirski gubernij v Ljubljani je šele dne 9. decembra 1836 odobril plačilo potnine v znesku 42 fl 19 kr C.M. iz koroškega verskega sklada (NŠAM, F 27, š. 3/12, Gubernij, št. 5907, 18. 3. 1837).

Jakob Stepišnik je bil uradno gojenec Avguštineja od 26. septembra 1836 do 7. maja 1839. Višji predstojnik – direktor zavoda – je bil med njegovim študijem Josef Pletz (1836–1840). Tedaj so bili v Avguštineju študijski direktorji: Franz Brauner (1827–1837) in Michael Häusle (1838–1849) za dogmatiko, moralko in pastoralko; Josef Columbus (1833–1847) za cerkveno zgodovino in kanonsko pravo; Michael Fogarassy (1833–

⁷ Metall-Münze.

1837) in Jernej Vidmar⁸ (1837–1860) za biblični študij; spirituala pa sta bila Alois Schlör (1834–1837) in Karl Beskiba (1837–1839) (*Bericht* 1907, 5–12). Njihove podpise najdemo tudi na različnih Stepišnikovih spričevalih.

Študija na dunajski univerzi se je lotil nadvse resno. Pridno je obiskoval predavanja in sproti opravljal predpisane izpite. Iz biblične eksegeze Stare zaveze je dobil najvišjo – izvrstno oceno »primam eminentem« – že dne 13. aprila 1837. Na spričevalu sta podpisana vicedirektor teoloških študijev opat Sigismundus in prof. dr. Joseph Kaerle (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Zeugniß, št. 4, 13. 4. 1837).

O študijskih uspehih gojencev je vodstvo Avguštineja obveščalo posamezne škofo. Tako je dne 30. junija 1837 direktor dr. Joseph Pletz knezoškofa Zimmermanna obvestil o poteku študija lavantinskih gojencev Valentina Wieryja⁹ in Jakoba Stepišnika. K dopisu je priložil tabelarno informacijo za 1. semester. Za Stepišnika so odgovorni predstojniki zapisali, da je odlično opravil izpit iz eksegeze Stare zaveze, nato pa *rigoroz* iz bibličnih študijev, ki so ga izpraševalci enoglasno potrdili. V omenjenem času se je ukvarjal s študijem cerkvene zgodovine in kanonskega prava. Pohvalili so tudi njegovo marljivost in odlične nravi. Pod informacijo so se podpisali: dr. Joseph Columbus (dvorni kaplan in študijski direktor), dr. Michael Fogarassy (častni kanonik, dvorni kaplan in študijski direktor), dr. Alois Schlör (dvorni kaplan in spiritual) in Jernej Vidmar (dvorni kaplan in študijski direktor) (NŠAM, F 27, š. 3/12, Avguštinej, 30. 6. 1837). Lavantinski ordinarij se je za poslano sporočilo zahvalil dne 28. julija (NŠAM, F 27, š. 3/12, Ordinariat, št. 833, 28. 7. 1837).

V tabelarni informaciji za 2. semester, datirani z 31. januarjem 1838, je vodstvo Avguštineja zapisalo, da je Stepišnik v tistem obdobju nadaljeval pripravo na *rigoroz* iz cerkvene zgodovine in kanonskega prava, ki naj bi ga kmalu opravil. *Rigoroz* iz bibličnega študija je že naredil, prav tako pa je pohvalno nadaljeval študij orientalskih jezikov. Zopet so pohvalili njegovo delavnost in odlične nravi. Pod informacijo so se podpisali: dr. Michael Fogarassy (častni kanonik, dvorni kaplan in študijski direktor), Jernej Vidmar (dvorni kaplan in študijski direktor) in dr. Carol [Karl] Beskiba (dvorni kaplan in spiritual) (NŠAM, F 27, š. 3/12, Avguštinej, 31. 1. 1838). Naj povem, da med omenjenimi predstojniki tisto leto ni najti podpisa slavnega avguštinejskega spirituala dr. Aloisa Schlöra, ker je leta 1837 odšel iz zavoda.

Podobno tabelarno informacijo o Stepišnikovem uspehu v 1. semestru 2. letnika je vodstvo Avguštineja poslalo Zimmermannu tudi dne 27. junija 1838, zanjo se mu je knezoškof ponovno zahvalil. Iz nje izvemo, da je Stepišnik *rigoroz* iz cerkvene zgodovine in iz kanonskega prava opravil tako sijajno, da je bil deležen aklamacije ocenjevalcev. V tistem času se je posvečal študiju dogmatike in domačemu ponavljanju bibličnih študijev Stare zaveze. Med drugim je imel v zavodu tudi dve meditaciji. Podpisani predstojniki dr. Joseph Columbus (dvorni kaplan in študijski direktor), dr. Michael Fogarassy (častni kanonik, dvorni kaplan in študijski direktor) in Jernej Vidmar (dvorni kaplan in študijski direktor) so o njegovi prizadevnosti in nraveh zopet dali odlično oceno (NŠAM, F 27, š. 3/12, Avguštinej, 27. 6. 1838).

⁸ Dr. Jernej Vidmar je postal gojenec Avguštineja leta 1829; tukaj je bil od leta 1837 dalje dvorni kaplan in študijski direktor bibličnih študijev. Usmerjal je vrsto poznejših škofov: dr. Jakoba Maksimilijana Stepišnika, dr. Josipa Juraja Strossmayerja, dr. Alojzija M. Zorna ... Po triindvajsetih letih se je vrnil in Ljubljano kot knezoškof svoje domače škofije.

⁹ Dr. Valentin Wiery je bil v letih 1858–1880 krški – celovški škof.

Gojenci so morali poleg intenzivnega študija opraviti zahtevne izpite. Stepišnik je z izrednim uspehom naredil tudi izpit iz višje eksegeze Stare zaveze. Pozneje je pri težkih izpiti iz vseh teoloških disciplin dosegel takšen uspeh, da je pri *rigorozih*¹⁰ iz bibličnih študijev in iz dogmatike dobil enotno potrditev ocenjevalcev, pri *rigorozih* iz moralne in iz pastoralne teologije pa je bil deležen njihove aklamacije, podobno kakor pri že omenjenem *rigorozu* iz cerkvene zgodovine in iz cerkvenega prava.

Ena od stvari, ki so si jih morali pridobiti perspektivni študentje – gojenci Avgušti- neja, je bilo dovoljenje, da so imeli in brali od Svetega sedeža prepovedane knjige, ki so bile na indeksu. Izvzete so bile tiste knjige, ki so bile »ex professo« proti veri ali povezane s praznoverjem. Stepišnik je za dovoljenje zaprosil dunajskega apostolskega nuncija Ludovica pl. Altierija dne 5. maja 1838 in ga dne 17. maja tudi dobil (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Nuntiatura Apostolica, št. 141, 17. 5. 1838).

Med študijem na Dunaju je Stepišnik dosegel predpisano starost za mašniško posve- čenje oziroma poprej tudi za prejem višjih kleriških redov. Dne 29. julija 1838 je v šentan- draški cerkvi loretske Matere Božje prejel red subdiakonata, dne 31. julija pa red diako- nata. Dne 1. avgusta mu je bil dodeljen mizni naslov verskega sklada (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Bestätigung, 2. 8. 1838). S tem v zvezi so ga dne 2. avgusta 1838 iz Št. Andraža obve- stili, da so mu pri oblasteh uredili mizni naslov – materialno podlago za duhovniško služ- bo. Po tedanjih predpisih je moral imeti kandidat za duhovništvo urejen mizni naslov že pred prejemanjem višjih redov. Stepišnika je istega dne skupaj z osmimi sošolci in enim be- nediktincem v Št. Andražu knezoškof Zimmermann posvetil v duhovnika na naslov šta- jerskega verskega sklada. Naročeno mu je bilo tudi, naj za dobrotnike semenišča mašuje eno sveto mašo (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Ordinariat, št. 1240, 2. 8. 1838).

Kot novomašnik se je Stepišnik jeseni 1838 vrnil na Dunaj dokončat študije. Pri hišnih srečanjih v Avguštineju je imel pet zelo uspešnih predavanj, v katerih je obravnaval iz- reke cerkvenih očetov prvih treh stoletij glede najsvetejšega oltarnega Zakramenta in iz njih izhajajoči katoliški nauk z ozirom na krivoverstvo protestantov, ki so ga izpriče- vali nekateri tedanji »sodobni« vodilni teološki tokovi. Prav tako je imel pri skupnih jutranjih pobožnostih več meditacij, udeleževal pa se je tudi kot pridigar in spovednik. Skupaj s pohvalnimi dosežki je treba omeniti njegovo vselej vzorno kleriško vedenje, notranjo pobožnost, ljubeznivo skromnost in vestno upoštevanje hišnih statotov. Pred- stojniki so v odpustnem spričevalu pohvalili njegove talente in njegovo izjemno vse- stransko uporabnost. Za vse naštetu so mu ob odpustu iz zavoda dali priznanje z zago- tovilom, da jim bo ostal v najlepšem spominu. Pod končno spričevalo so se podpisali: dr. Joseph Pletz (dvorni župnik, višji predstojnik), dr. Ignaz Feigewe (dvorni kaplan in profesor na dunajski univerzi, suplent spirituala), dr. Joseph Columbus (dvorni kaplan in študijski direktor), Jernej Vidmar (dvorni kaplan in študijski direktor) in dr. Johann Michael Häusle (dvorni kaplan in študijski direktor) (NŠAM, Stepišnik, š. 4, Zeugnis, 7. 5. 1839).

Vsega skupaj je tam študiral dve leti in sedem mesecev in pol. Pri izdelavi inavgu- ralne disertacije *O vzrokih in motivu spreobrnitve cesarja Konstantina Vélikega [De conversione Constantini Magni ad religionem christianam]* je izpričal veliko marljivost pri študiju virov, pa tudi njihovo temeljito presojo in vrednotenje (NŠAM, Stepišnik, š. 4, Zeugnis, 7. 5. 1839). Potem ko je z velikim odobravanjem opravil javno obrambo teze na dunajski univerzi, je bil na dunajski univerzi dne 29. aprila 1839 promoviran

¹⁰ *Rigoroz* so končni izpiti iz posameznih predmetov, ki se opravljajo pred posebno komisijo.

za doktorja teologije. Na doktorski diplomski so podpisani dr. Jakob Ruttenstock (rektor c.-kr. Univerze na Dunaju), dr. Frančišek Rieder (dekan Teološke Fakultete), dr. Jožef Špendov (univerzitetni kancler), dr. Joseph Pletz (upokojeni rektor univerze in dekan Teološke fakultete) in dr. Pavel Hoffmann (upokojeni dekan Teološke fakultete in notar) (NŠAM, Stepišnik, š. 3, Diploma, 29. 4. 1839).

Čému so koristili Stepišnikovi dunajski študiji? Predvsem so mu omogočili, da je napisal nekaj zajetnih knjig in se intelektualno dobro pripravil za naloge in službe, ki so mu bile pozneje zaupane. Uspešno končani študiji sprva niso pripomogli, da bi prišel v krog celovških teoloških profesorjev. Morda je bila vzrok zasedenost profesorskih mest. Dejansko je šele ob preselitvi 4. letnika lavantinskih bogoslovcev v Št. Andraž leta 1850 postal profesor cerkvenega prava, zgodovine in eksegeze Nove zaveze (Kovačič 1928, 399), knezoškof Slomšek pa ga je dne 1. oktobra istega leta imenoval tudi za začasnega profesorja na katedri za pastoralno teologijo z nastopom službe ob začetku naslednjega študijskega leta 1851/1852 (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Ordinariat, št. 1716, 1. 10. 1850).

Obstaja pa še neki drug razlog, zakaj je debelo desetletje po prihodu z Dunaja preživel kot duhovnik in sodelavec ordinariata. Verjetno je njegovemu takojšnjemu odhodu v kaplansko službo botrovalo izjemno pomanjkanje duhovščine. V tem duhu lahko razumemo, zakaj je knezoškof Zimmermann Stepišnika že dne 8. marca 1839, torej mesec in pol pred obrambo doktorata, dekretiral za drugega kaplana na dekanjsko župnijo Nova Cerkev, saj je očitno pričakoval njegovo skorajšnjo vrnitev (NŠAM, Stepišnik, š. 1, Ordinariat, št. 614, 8. 3. 1839). Zgodilo pa se je, da je moral Stepišnik zaradi zadnjih študijskih obveznosti še nekaj časa ostati na Dunaju. Knezoškof Zimmermann je zato cesarja Ferdinanda I. dne 20. aprila zaprosil, da bi smel Stepišnik ostati v Avguštinaju vsaj še toliko časa, da dokonča četrti rigoroz in obrani doktorsko tezo. Potem naj bi ga nastavil v dušno pastirstvo (NŠAM, F 27, š. 3/12, Zimmermann Ferdinandu I., št. 537, 20. 4. 1839).

Videli smo, da je Stepišnik zapustil Dunaj dne 7. maja istega leta, ko se je tudi formalno končalo njegovo študijsko obdobje.

Reference

Arhivski viri

NŠAL 32 – Nadškofjski arhiv Ljubljana, Fond Teološki študij: spisi 1791–1799.

NŠAM – Nadškofjski arhiv Maribor, Fond Škofje – Stepišnik.

NŠAM – Nadškofjski arhiv Maribor, Fond Škofjska pisarna F 27.

Literatura

Bericht über das k. und k. Höhere Weltpriester-Bildungs-Institut zum Heil. Augustin (Frinta-neum) in Wien im Studienjahre 1906–1907. 1907. Wien.

Hribovšek, Karl. 1894. Das Clericalseminar und die theologische Lehranstalt der Diöcese Lavant in

Marburg, 775–785. V: Hermann Zschokke, ur. *Die theologischen Studien und Anstalten der katholischen Kirche in Österreich.* Wien und Leipzig.

Kovačič, Franc. 1928. *Zgodovina Lavantinske škofije (1228–1928).* Maribor: Lavantinski knezoškofjski ordinariat.